

Іванків Л. Я.

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПОСЯГАННЯ НА ЖИТТЯ ОСОБИ, ЯКА НАДАЄ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

визнання й дотримання прав і свобод людини, їх належне забезпечення та надійний захист є виявом правової держави. особливе місце у механізмі держави посідає інститут захисників, який спрямований на захист прав і свобод громадян, а також допомагає здійсненню правосуддя та додержанню законів.

Захисник і представник особи, реалізуючи покладені на них завдання з надання правової допомоги, виконують одну з функцій держави – захист законних прав і свобод своїх громадян. Значимість законної діяльності захисників чи представників особи з надання правової допомоги зумовлює те, що вони стають жертвами погроз або насильства, посягання на життя. Проблема забезпечення ефективної охорони життя та здоров'я захисника чи представника особи від злочинних посягань являється актуальною і на сьогодні.

у зв'язку з цим справедливо, що в розділі XVIII «Злочини проти правосуддя» особливої частини кримінального кодексу України законодавець передбачив відповідальність за погрозу або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398) та за посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400).

Потерпілими від злочинів можуть бути захисник, представник особи або ж їх близькі родичі. Посягання на життя вказаних осіб в основному проявляються у діянні, направленому на вчинення перешкод до здійснення правозахисної діяльності, порушення основних гарантій їх діяльності, ушкодження здоров'я (як у вигляді нанесення тілесних ушкоджень, так і вигляді умисного вбивства чи погрози щодо цього).

серед основних проблем, що виникають у кримінальному провадженні – є встановлення істинного умислу злочинця, оскільки слід довести, що злочинець посягав саме на життя адвоката як правозахисника, тобто встановлення особи потерпілого, а точніше

його статусу. це питання є важливим, так як саме від цього буде залежати подальша кваліфікація злочину чи за ст.115 кку чи ст. 400 кримінального кодексу України (далі – кк України). серед причин такої поведінки злочинця називають прагнення помсти за професійну діяльність, невдоволення законними діями захисника, намагання їх припинити або навіть запобігти. суспільна небезпечність даного злочину проявляються у тому, що життя особи, а у даному випадку саме зі статусом правозахисника, злочинець посягає на встановлений законом порядок загалом, чим порушує основу правозахисної діяльності і правосуддя зокрема.

убивство або замах на вбивство захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю пов'язану із наданням правової допомоги, кваліфікується тільки за ст. 400 кк України. разом із тим, коли умисне вбивство зазначених осіб чи замах на нього вчинені за інших обтяжуючих обставин, передбачених ст. 115 кк України дії винної особи додатково кваліфікуються і за відповідними пунктами частини 2 цієї статті. основним проблематичним моментом, що виникає, як показує практика, є правильна кваліфікація і вибір необхідної статті. вбивство особи, навіть якщо вона займалася правовою допомогою не завжди пов'язане із її безпосередньою діяльністю. слід довести, що у злочинця був мотив помсти за діяльність цієї особи або бажання припинити певні дії захисника чи представника також і якщо вчинено вбивство або вчинено замах на вбивство близьких родичів особи.

За даними державної судової адміністрації України, у 2005–2012 рр. в Україні 14 осіб притягнуто до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених ч. ч. 1 і 2 ст. 398 кк України, та 1 особа – за ст. 400 кк України. Жертвами цих злочинів стали 9 захисників та 6 представників особи. однак ці дані не є цілком повним відображенням реальної ситуації зі злочинними посяганнями на життя та здоров'я захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги.

охорона – це основна гарантія, декларована в нормах конституції та деяких інших законодавчих актів у діяльності правозахисників. однак не завжди те, що записане, виконується належним чином. На мою думку, державний захист адвокатів та членів їх сімей на практиці є недосконалим. для зменшення кількості посягань на вищезазначених осіб слід підвищити рівень захищеності з боку

держави. Незважаючи на те, що передбачається особливий державний захист адвокатів та їх сімей, вплив з боку винних осіб не припиняється (це і матеріальні заохочення, підкуп, шантажі, вимагання, погрози). вирішенням цієї проблеми, я вважаю, є: зобов'язання органів внутрішніх справ вживати необхідних засобів реагування для забезпечення безпеки у разі виникнення посягань, можливість особи, яка надає правову допомогу звернутися до державних органів з відповідною заявою – а останні відповідно реагували на подібні звернення; забезпечення адвоката та членів його сім'ї засобами захисту, які їм мають надаватися органами внутрішніх справ.

самостійна кримінально-правова охорона життя та здоров'я захисника чи представника особи, узв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, без сумніву, стримуватиме від посягань на життя цих осіб, їх близьких родичів. така охорона формує почуття впевненості при виконанні такої діяльності, підвищуватиме усвідомлення значимості їх функцій для суспільства.

Отже, ці питання були і залишаються актуальними в науці кримінального права і потребують більш детального правового регулювання, оскільки завжди існує загроза життю та здоров'ю захисника чи представника особи в процесі їх діяльності.